

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Finansų rinkos dalyvių veikla

Bankų veiklos apžvalga

2019 m. I ketvirtis

Bankų veiklos apžvalga
Serija „Finansų rinkos dalyvių veikla“
2019 m. I ketvirtis

ISSN 2335-8319 (online)

TURINYS

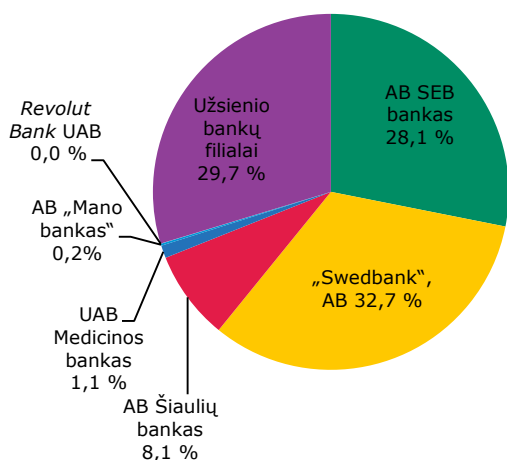
POKYČIAI BANKŲ SEKTORIUJE.....	4
TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	5
REIKALAVIMŲ VYKDYMAS	5
PASKOLŲ PORTFELIS	7
INDĒLIAI BANKUOSE.....	9
PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS.....	10
REGULIACINĖ APLINKA.....	12
Priedas. Pagrindiniai bankų sektoriaus rodikliai.....	13

2019 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos bankų sąrašą jau figūravo trys nauji bankai, o du senbuviai po reorganizacijos jau veikė kaip skyriai. Nors bendra bankų paskolų portfelio grynoji vertė šių metų pirmąjį ketvirtį augo nuosaikiau dėl pokyčių skolinant įmonėms, paskolų būstui įsigyti portfelio augimas lieka gana stabilus. Indėlių suma per 2019 m. pirmus tris mėnesius šiek tiek padidėjo dėl išaugusių valdžios sektoriaus indėlių, tačiau dėl įprastai pastebimo sezoniškumo įmonių ir namų ūkių indėlių suma traukėsi. Ketvirčio pabaigoje pateiktais duomenimis, visi bankai vykdė jiems nustatytus kapitalo reikalavimus. Lietuvos bankų sistema dirbo pelningai. Didžiausią įtaką, kaip ir anksčiau, pelniui turėjo palūkanų pajamos iš skolinimo veiklos. Bankų patiriamos išlaidos ir toliau didėjo, prie to daugiausia prisidėjo per ketvirtį išaugusios personalo išlaidos. Lietuvos bankų sektoriaus efektyvumas vis dar yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje.

POKYČIAI BANKŲ SEKTORIJE

2019 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos bankų sektoriaus struktūra atėjus naujiems dalyviams ir keliems bankams persitvarkius į skyrius pasikeitė. 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje Lietuvoje buvo 7 bankai ir 8 užsienio bankų filialai. 2018 m. pabaigoje Europos Centriniam Bankui (ECB) išdavus tris specializuoto banko licencijas, bankų sąrašą papildė trys nauji bankai: AB „Mano bankas“, *Revolut Bank* UAB ir *European Merchant Bank* UAB. Pirmasis tęsia savo veiklą, kurią pradėjo kaip kredito unija „Mano unija“. *Revolut Bank* UAB ir *European Merchant Bank* UAB klientams paslaugų kol kas neteikia, tačiau intensyviai ruošiasi veiklos pradžiai. Įsteigti nauji specializuoti bankai planuoja plėtoti vartotojų kreditavimo veiklą, dalis jų – ir smulkiojo bei vidutinio verslo finansavimo veiklą, priimti indėlius iš klientų, dažnu atveju pasitelkdami elektroninius produktų platinimo kanalus. Metų pradžioje bankų sąrašą neliko *Luminor Bank* AB ir AB „Citadele“ banko, jie pakeitė veiklos formą ir šiuo metu Lietuvoje veikia kaip užsienio– Estijos ir Latvijos – bankų filialai¹.

1 pav. Lietuvoje veikę bankai ir užsienio bankų filialai pagal turimą

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Šiuo metu Lietuvos bankas kartu su ECB nagrinėja dar penkias paraiškas dėl banko licencijos gavimo, iš jų viena – dėl banko licencijos, kitos – dėl specializuoto banko licencijos. Besikreipiančių pareiškėjų verslo modeliai yra įvairūs – tiek vartotojų, tiek smulkiojo ir vidutinio verslo finansavimu norinčios užsiimti įstaigos.

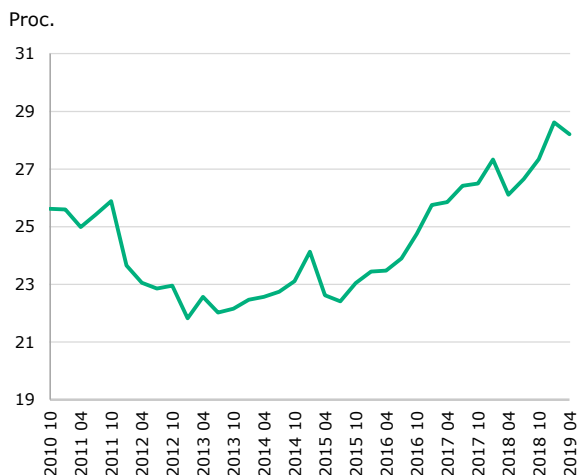
¹ Apžvalga parengta pagal neaudituotus duomenis. Sistemos dalyviams dėl šios ar kitų svarbių priežasčių pakoregavus ataskaitas, apžvalgos duomenys po šios datos gali būti atnaujinami. Pažymėtina, kad reorganizavus atskirai Baltijos regione veikusius *Luminor* bankus ir 2018 m. pabaigoje sujungus juos į vieną banką su pagrindine būstine Estijoje (*Luminor AS*), nuo 2019 m. pasikeitė įvairių priežiūrai skirtų ataskaitų apimtis. Lietuvoje veikiančio Estijos banko *Luminor AS* filialo veiklos duomenys nuo šiol pateikiami nekonsoliduoti. Ten, kur dėl šios priežasties duomenų pokyčiai yra reikšmingi, t. y. vertinant paskolų portfelį ir jo kokybę, pateikiami koreguoti duomenys.

TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

Pagrindiniai bankų turto ir įsipareigojimų pokyčiai metų pradžioje buvo ne tokie reikšmingi.

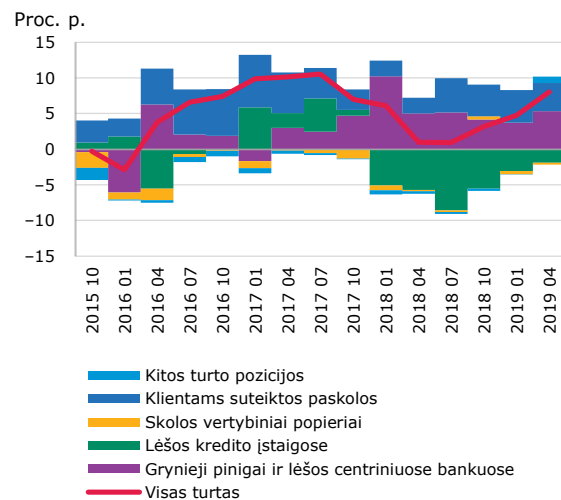
2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje bankų sektoriaus turtas sudarė 28,2 mlrd. Eur – per metus padidėjo 2,1 mlrd. Eur (8,1 %). Visi bankų įsipareigojimai 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje sudarė 26,3 mlrd. Eur, jie buvo 2,6 mlrd. Eur (11,1 %) didesni nei prieš metus. Palyginti su 2018 m. pabaiga, turtas sumenko 0,4 mlrd. Eur (-1,4 %). Bankų skolinimas ir toliau buvo reikšmingas metinis turto augimo veiksnys, tačiau pirmąjį ketvirtį, kaip ir 2018 m. antrąją pusę, bankų paskolų portfelio grynoji vertė augo lėčiau (žr. skyrių „Paskolų portfelis“). Bankų sektoriaus turtas pirmąjį ketvirtį sumažėjo ir dėl per šį laikotarpį 1,0 mlrd. Eur (-17,6 %) (iki 4,9 mlrd. Eur) sumažėjusios lėšų, laikomų centriniame banke, sumos. Ji sumenko dėl 0,8 mlrd. Eur sumažėjusių bankų įsipareigojimų patrunuojančiosioms bankų įstaigoms. Per pirmąjį ketvirtį bankų įsipareigojimai išaugo 0,4 mlrd. Eur (1,6 %). Be anksčiau minėtų įsipareigojimų kredito įstaigoms, kitos bankų įsipareigojimų straipsnių sumos pirmąjį ketvirtį padidėjo. Didžiausią bankų įsipareigojimų dalį (86 %) sudarantys klientų indėliai per 2019 m. pirmus tris mėnesius padidėjo 0,2 mlrd. Eur (0,9 %) iki 22,5 mlrd. Eur. Bankų sektoriaus nuosavybė nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo 0,85 mlrd. Eur (-31,5 %) iki 1,86 mlrd. Eur.

2 pav. Bankų sektoriaus turtas
(2010 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

3 pav. Turto metinio augimo veiksniai
(2015 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

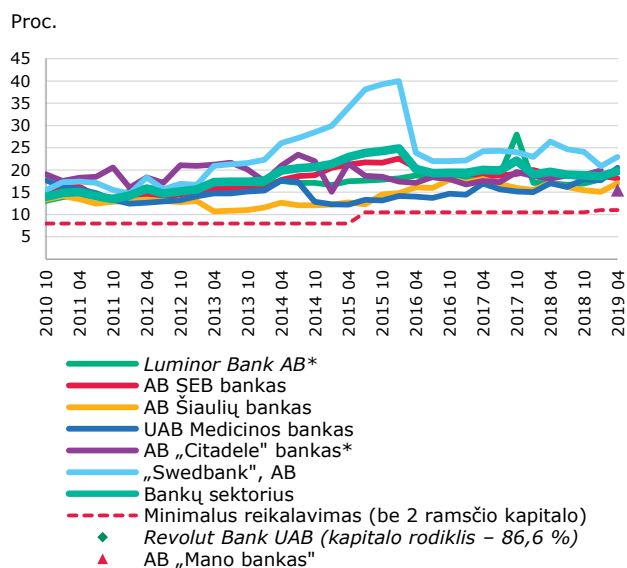

Šaltinis: Lietuvos bankas.

REIKALAVIMŲ VYKDYMAS

Augantis skolinimas ir toliau lemia didėjančią kapitalo poreikį, o kapitalo pakankamumas dėl pokyčių bankų sektoriuje padidėjo. 2019 m. pirmąjį ketvirtį bendras bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklis padidėjo nuo 18,6 iki 19,7 proc. Tiesa, antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį ketvirčiais bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklis šiek tiek mažėjo dėl augančio skolinimo, kuris lėmė didesnę kapitalo poreikį kredito rizikai. Nuo 2019 m. į bendrą rodiklio skaičiavimą neįtraukiamas *Luminor Bank AB* ir *AB „Citadele“* bankas, jie nuo metų pradžios jau veikia kaip bankų Estijoje ir Latvijoje skyriai, o tai savo ruožtu taip pat turėjo įtakos bendram bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklio dydžio skaičiavimui. Vis dėlto anksčiau minėta augančio kapitalo poreikio kredito rizikai tendencija bankų sektoriuje buvo matoma ir 2019 m. pradžioje.

4 pav. Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai
(2010 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

*Šie bankai nuo 2019 m. sausio 1 d. veikia kaip užsienio bankų filialai ir kapitalo pakankamumo rodiklis neskaiciuojamas.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

1 lentelė. Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai ir Lietuvos banko nustatyti reikalavimai

Banko pavadinimas	2018 m. IV ketv.	2019 m. I ketv.	Reikalavimas, proc.
	reikšmė, proc.		
AB SEB bankas	18,7	18,1	Nustato ECB
„Swedbank“, AB	20,9	22,9	Nustato ECB
AB Šiaulių bankas	15,1	17,0	12,4
UAB Medicinos bankas	17,7	20,5	13,2
Revolut Bank UAB	–	86,6	–
AB „Mano bankas“	–	15,5	–
European Merchant Bank UAB	–	–	–
Bankų sektorius	18,6	19,7	–

Pastaba: priežiūrą vykdančys Lietuvos bankas ir ECB reikalavimus įvertina ir nustato kartą per metus. Tiesioginę priežiūrą vykdančio ECB nustatyti kapitalo pakankamumo rodiklio reikalavimai viešai neatskleidžiami ECB sprendimu.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2019 m. pirmąjį ketvirtį visi bankai vykdė jiems nustatytus kapitalo pakankamumo reikalavimus,

nurodytus 1 lentelėje. Šiuo metu jiems taikomas 8,0 proc. bendrojo kapitalo pakankamumo reikalavimas (1 ramsčio kapitalo reikalavimas, angl. *Pillar I*), kiekvienam bankui individualiai nustatomas antrojo lygio papildomo kapitalo reikalavimas (2 ramsčio kapitalo reikalavimas, angl. *Pillar II*) ir sudėtinio kapitalo rezervo reikalavimas. Pastarąjį šiuo metu sudaro kapitalo apsaugos (2,5 %), anticiklinio (0,5 %) ir kitų sistemiskai svarbių institucijų (0,5–2,0 %) rezervo reikalavimai. 2018 m. pabaigoje licencijas gavo trys nauji bankai, iš jų du – Revolut Bank UAB ir European Merchant Bank UAB – kaip minėta šiuo metu dar ruošiasi pradėti veiklą. Revolut Bank UAB ir AB „Mano bankas“ 2019 m. kovo 31 d. jau buvo registravę naujus įstatus, todėl šiems bankams skaičiuojamas kapitalo pakankamumo rodiklis. Pastarasis sudarė atitinkamai 86,6 ir 15,5 proc., individualūs kapitalo normatyvai šiems bankams bus nustatyti vėliau, tačiau abiejų bankų kapitalizacija yra pakankama.

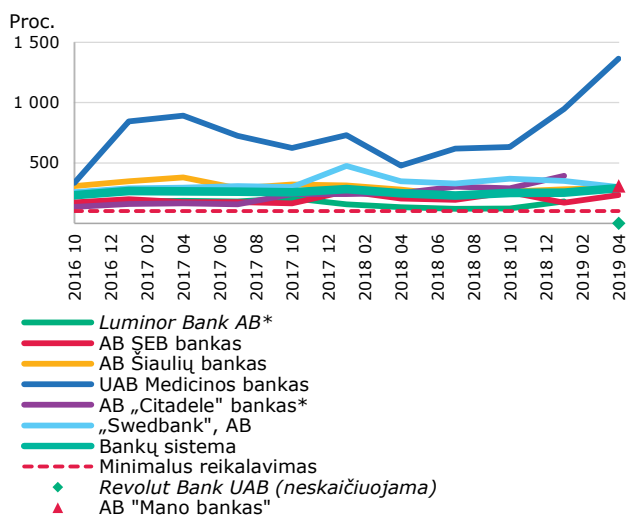
2019 m. pirmąjį ketvirtį bankų likvidumo rodiklis augo, o likvidumo lygis vis dar buvo labai aukštas.

Tvirtą bankų likvidumo padėtį užtikrino ir toliau stabilus pagrindinis bankų finansavimosi šaltinis – indėliai. Jie padidėjo, nors ir nedaug. Pagrindinę indėlių dalį sudarančių gyventojų ir ne finansų įmonių indėlių vidutinė kaina nagrinėjamu laikotarpiu praktiškai nekito ir buvo maža.

Stabili pagrindinių išteklių apimtis ir maža kaina leidžia bankams palaikyti pastebimai didesnę, nei nustatytas minimalus reikalavimas, likvidumo atsargą. Pagrindinio bankų likvidumo rodiklio – padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio (angl. *liquidity coverage ratio*, LCR) – reikšmė beveik tris kartus viršijo nustatytą minimalų 100 proc. reikalavimą. Bankų LCR rodiklis per pirmąjį ketvirtį padidėjo nuo 254,2 iki 290,6 proc. (žr. 2 lentelę).

Naujų bankų sektoriaus dalyvių likvidumas taip pat aukštas. AB „Mano bankas“ LCR rodiklis viršijo sektoriaus vidurkį ir sudarė 309,9 proc. Revolut Bank UAB pirmojo ketvirčio pabaigoje dar nevykdė veiklos ir neturėjo netenkamų pinigų srauto, todėl jo LCR rodiklis, parodantis netenkamų pinigų srauto padengimą likvidžiuoju turtu, nebuvo skaičiuojamas.

5 pav. Bankų padengimo likvidžiuoju turtu rodikliai (2016 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

*Šie bankai nuo 2019 m. sausio 1 d. veikia kaip užsienio bankų filialai ir LCR rodiklis neskaičiuojamas.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 lentelė. Bankų padengimo likvidžiuoju turtu rodikliai

Banko pavadinimas	2018 m. IV ketv.	2019 m. I ketv.
AB SEB bankas	170,3	233,9
„Swedbank“, AB	349,0	298,8
AB Šiaulių bankas	281,1	295,4
UAB Medicinos bankas	947,4	1 362,5
<i>Revolut Bank UAB</i>	–	–
AB „Mano bankas“	–	309,9
<i>European Merchant Bank UAB</i>	–	–
Bankų sektorius	254,2	290,6

Šaltinis: Lietuvos bankas.

PASKOLŲ PORTFELIS²

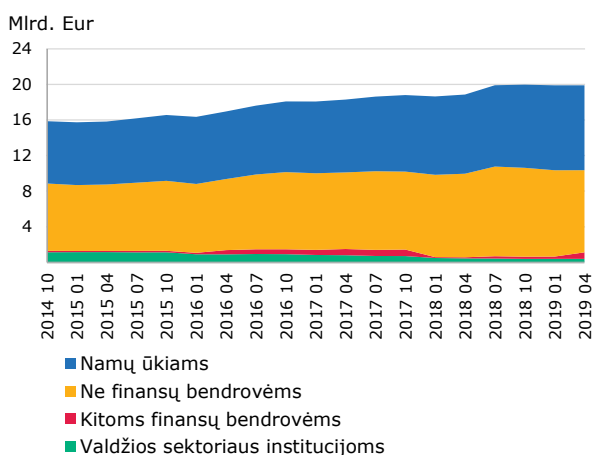
PASKOLŲ PORTFELIO GRYNOSIOS VERTĖS POKYČIAI

Skolinimasis auga lėčiau trečią ketvirtį iš eilės, tačiau skolinimasis būstui ir toliau buvo santykinai stabilus. Klientams suteiktų paskolų portfelio grynoji vertė³ 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigoje sudarė 19,9 mlrd. Eur, t. y. buvo 1,0 mlrd. Eur (5,5 %) didesnė nei prieš metus. Palyginti su 2018 m. pabaiga, bankų suteiktų paskolų portfelio grynoji vertė praktiškai nepakito. Ketvirtiniai bankų paskolų portfelio grynosios vertės pokyčiai mažesni jau trečią ketvirtį iš eilės. Nagrinėjamu laikotarpiu bankų paskolų portfelio grynoji vertė sumažėjo 1 mln. Eur (0,0 %). Tiesa, tam turėjo įtakos dėl *Luminor Bank AB* pertvarkymo į užsienio banko filialą susiję duomenų koregavimai. Juos atlikus, ketvirtinis paskolų portfelio grynosios vertės augimo tempas ir toliau buvo teigiamas, nors ir nedaug – 56 mln. Eur (0,3 %). Pagal koreguotus duomenis, per ketvirtį padidėjo tiek įmonių, tiek namų ūkių paskolų portfelių grynosios vertės: namų ūkių – 109 mln. Eur, arba 1,2 proc. (iki 9,5 mlrd. Eur), įmonių – 101 mln. Eur arba 1,1 proc. (iki 9,2 mlrd. Eur). Išskiriant įmonių paskolų portfelį, pažymėtina, kad didelę įtaką jam darė ne tiek stambūs pavieniai paskolų sandoriai. Pastebėtina, kad namų ūkių skolinimosi būstui įsigyti tempas yra gana pastovus. Per pirmąjį ketvirtį paskolų būstui įsigyti grynoji vertė padidėjo 134 mln. Eur (1,8 %) – iki 7,7 mlrd. Eur. Remiantis bankų koreguotais duomenimis, nagrinėjamu laikotarpiu bankų paskolų portfelio grynąją vertę mažino 150 mln. Eur (–17,0 %) iki 0,7 mlrd. Eur, susitraukęs kitų finansų bendrovių portfelis, taip pat ir nereikšmingai sumažėjęs valdžios sektoriaus institucijų portfelis – 3,5 mln. Eur (–0,9 %) iki 0,4 mlrd. Eur.

² Įskaitant išperkamosios nuomos (lizingo) portfelį.

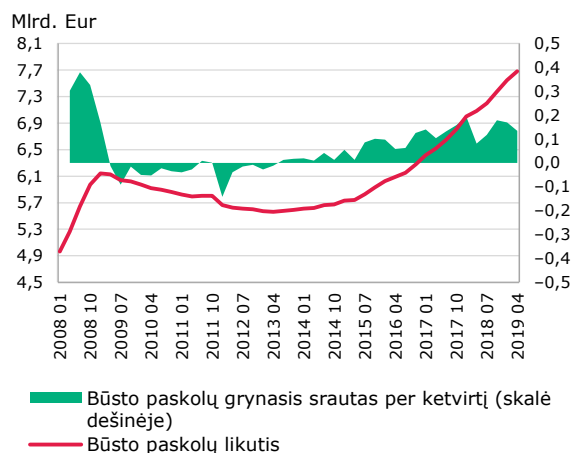
³ Finansinėse ataskaitose nurodyta paskolų vertė, kuri nustatoma sumuojant paskolų likučius bei sukauptas palūkanas ir atimant sudarytus atidėjinius bei sukauptus mokesčius.

6 pav. Bankų paskolų portfelio grynoji vertė
(2014 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

7 pav. Būsto paskolų portfelio grynoji vertė
(2008 m. sausio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Bendrai, stebimo ketvirtinio paskolų portfelio grynosios vertės augimo sulėtėjimo kol kas negalima vertinti kaip makroekonominių veiksnių nulemtą pokyčio. Namų ūkių skolinimosi augimas tebėra pakankamai stabilus ir tvarus. Šiuo metu didžiausią įtaką nuosaikesniam bendram paskolų augimui darantis įmonių skolinimasis nulemtas ne mažesnės skolinimosi paklausos, o vykstančių pokyčių bankų sektoriuje – tai reorganizavimosi į filialus procesai, kai kurių dalyvių sprendimas pasitraukti iš rinkos. Dėl pastarųjų matome tam tikrą įmonių klientų persiskirstymą tarp bankų, taip pat didėja alternatyvių skolinimosi šaltinių, tokių kaip obligacijos, paklausa. Be to, bankai yra šiek tiek atsargesni kredituodami nekilnojamojo turto sektoriaus įmones.

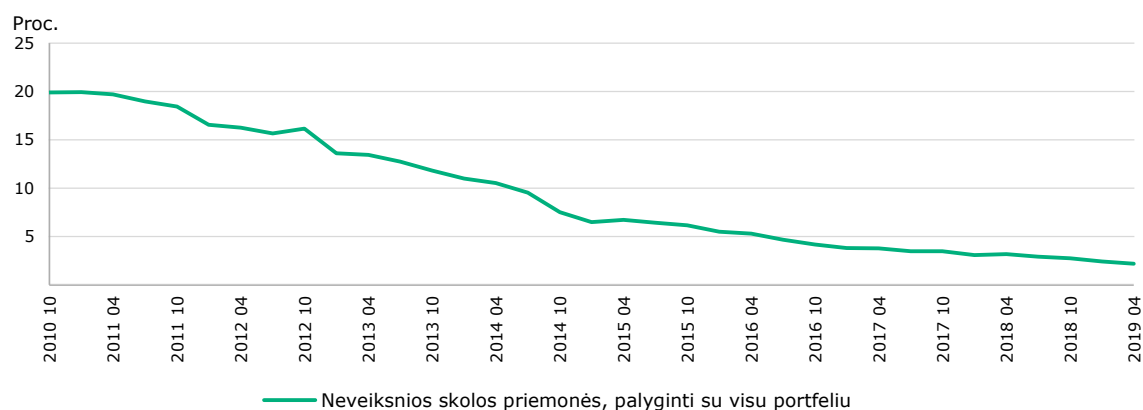
PASKOLŲ PORTFELIO KOKYBĖ⁴

Padidėjusios rizikos požymių turinčių paskolų dalis portfelyje nuosaikiai mažėjo. Neveiksnių skolos priemonių dalis sumažėjo 0,2 proc. p. – iki 2,2 proc., o tokių skolos priemonių likutis buvo 9,7 proc. mažesnis nei metų pradžioje. Blogų paskolų nurašyta 1,5 proc. metų pradžioje buvusio neveiksnių paskolų likučio. Dėl palankios ekonomikos aplinkos bankams tvarkantis su probleminėmis paskolomis, įmonėms suteiktų neveiksnių paskolų apimtis sumažėjo 0,6 proc. p. ir sudarė 3,5 proc. bendrosios šių paskolų portfelių vertės. Panašios priežastys, augant būsto paskolų portfeliui, nulėmė ir namų ūkiams suteiktų neveiksnių paskolų apimčių susitraukimą 0,2 proc. p. – iki 2,8 proc. Ilgiau kaip 90 d. pradelstų namų ūkių paskolų likutis sumažėjo 6,3 proc. ir ketvirčio pabaigoje sudarė 1,5 proc. bendrosios namų ūkiams suteiktų paskolų vertės. Pradelstų įmonių paskolų likutis ir toliau buvo panašaus lygio (šiek tiek ūgtelėjo vėlavimai mažų ir vidutinių įmonių segmente) ir sudarė 2,2 proc. įmonių paskolų portfelio. Paskolų vertės sumažėjimo (specialiųjų atidėjinių) ir paskolų portfelio santykis sumažėjo 0,07 proc. p. – iki 1,07 proc., o atidėjinių vertė buvo 5,9 proc. mažesnė nei metų pradžioje. Neveiksnių paskolų padengimo specialiaisiais atidėjimais rodiklis padidėjo 1,6 proc. p. ir ketvirčio pabaigoje sudarė 28 proc.

⁴ Duomenys pateikiami įvertinus tai, kad *Luminor Bank AB* tapo užsienio banko filialu, ir pakoregavus duomenis.

8 pav. Paskolų kokybė

(2010 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

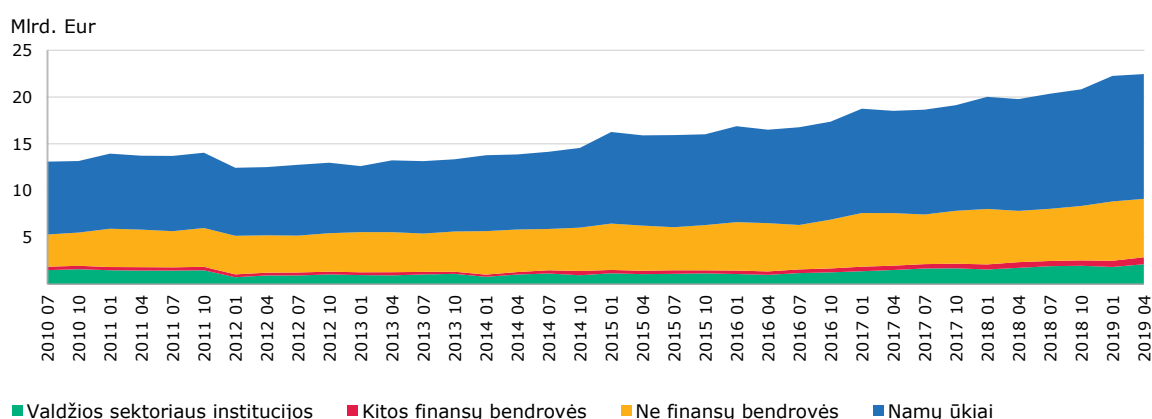
Šaltinis: Lietuvos bankas.

INDĖLIAI BANKUOSE

Bankų klientų indėliai išlaikė augimo tendenciją – didžiausią įtaką tam turėjo didėję valdžios sektoriaus institucijų indėliai. 2019 m. pirmąjį ketvirtį bankuose laikomų indėlių suma padidėjo 198 mln. Eur (0,9 %) – iki 22,5 mlrd. Eur. Pažymėtina, kad šitoks prieaugis išsiskiria iš ilgametės tendencijos, kai dėl sezoniškumo įtakos 2018 m. paskutinį ketvirtį indėlių suma padidėja daugiau nei įprasta, o pirmąjį – susitraukia. Šiais metais tokį dėsningumą nusvėrė išaugę valdžios sektoriaus institucijų indėliai, kurie padidėjo 290 mln. Eur (15,8 %) – iki 2,1 mlrd. Eur. Įmonių indėliai per ketvirtį sumažėjo 90 mln. Eur (–1,4 %) – iki 6,3 mlrd. Eur. Namų ūkių indėliai per tą patį laikotarpį sumažėjo 79 mln. Eur (–0,6 %) – iki 13,4 mlrd. Eur. Bendrai, galima daryti išvadą, kad renkant indėlius Lietuvos bankų sektoriuje esminių struktūrinių pokyčių nebūta ir stebima stabili indėlių augimo tendencija, nepaisant ir toliau vyraujančių žemų palūkanų normų. Indėliai buvo ir tebėra pagrindinis šalies bankų finansavimosi šaltinis, tiesa, retas gyventojas yra linkęs santaupas laikyti terminuotųjų indėlių forma (73 % gyventojų indėlių laikoma einamosiose sąskaitose).

9 pav. Indėlių suma

(2010 m. liepos 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

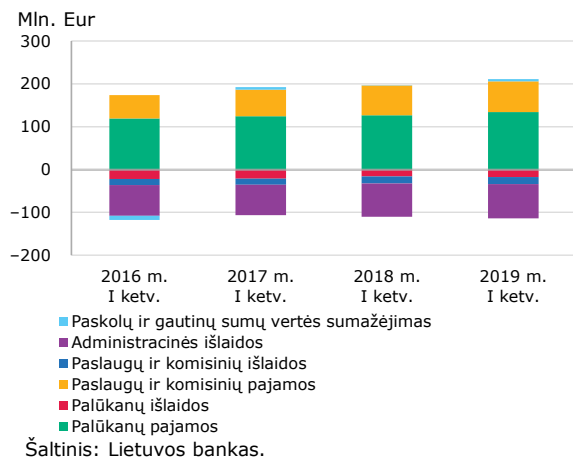
Šaltinis: Lietuvos bankas.

PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

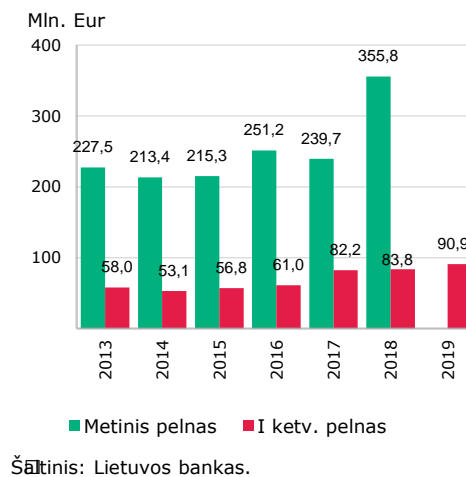
Bankų pelnas augo didėjant pagrindinės veiklos pajamoms. Lietuvoje veikiantys bankai ir užsienio bankų filialai 2019 m. pirmąjį ketvirtį uždirbo 90,9 mln. Eur pelno. Tai 7,1 mln. Eur, arba 8,5 proc., daugiau nei 2018 m. tą patį ketvirtį. Toks pirmojo ketvirčio pelnas buvo didžiausias nuo 2011 m. Bankų pajamų ir išlaidų struktūroje esminių pokyčių neįvyko – bankai daugiausia pajamų gavo iš skolinimo veiklos. Pelningai veikė 11, o nuostolius patyrė 3 bankų sektoriaus dalyviai. Pagrindinė bankų veikla – skolinimas – generavo ir didžiausias grynąsias pajamas. Grynosios palūkanų pajamos per metus iš viso padidėjo 6,3 mln. Eur (5,7 %) – iki 117,0 mln. Eur. Kitas bankų pajamų šaltinis, sudarantis apie 28 proc. visų grynųjų veiklos pajamų, – grynosios pajamos iš paslaugų ir komisinių, jos per metus padidėjo 2,3 mln. Eur (4,4 %) – iki 55,6 mln. Eur. Bankų administracinės išlaidos 2019 m. pirmąjį ketvirtį sudarė 80,6 mln. Eur – padidėjo 3,0 mln. Eur (3,9 %) daugiausia dėl padidėjusių personalo išlaidų. Be aukščiau aptartų straipsnių 2019 m. pirmąjį ketvirtį bankų sektorius reikšmingos įtakos iš kitų veiksmų nepatyrė, nebūta ir netipinių veiksmų įtakos.

10 pav. Pagrindinių pelno veiksmų pokyčiai per metus

(2016 I ketv. – 2019 m. I ketv.)

11 pav. Bankų sektoriaus pelnas (2013 m. IV ketv.–2019 m. I ketv.)

Grynąsias palūkanų pajamas didina skolinimas, tačiau pirmą sykį per kelerius metus padidėjo ir palūkanų išlaidos. Bankų palūkanų pajamos per metus nuo 2018 m. pirmojo ketvirčio pabaigos iki 2019 m. pirmojo ketvirčio pabaigos išaugo 7,3 mln. Eur (5,8 %) – iki 134,3 mln. Eur. Palūkanų išlaidos per tą patį laikotarpį padidėjo 1,0 mln. Eur (6,2 %) – iki 17,4 mln. Eur. Bankų palūkanų išlaidos mažėjo gana ilgą laikotarpį dėl vyraujančios žemų palūkanų aplinkos, tačiau pirmąjį ketvirtį pastebėtas priešingas reiškinys. Vis dėlto grynąsias palūkanų pajamas augina didesnė nei prieš metus bankų paskolų portfelio grynoji vertė, taip pat kylančios naujų paskolų palūkanų normos, o tai generuoja bankams didesnes pajamas. Paskolų kokybei vis dar esant gerai, o ekonomikos ciklui – palankiam, tikėtina, kad bankų grynosios palūkanų pajamos ir toliau bus stabilios, vis dėlto augimą greičiausiai lėtins mažėjantis paskolų portfelio augimas.

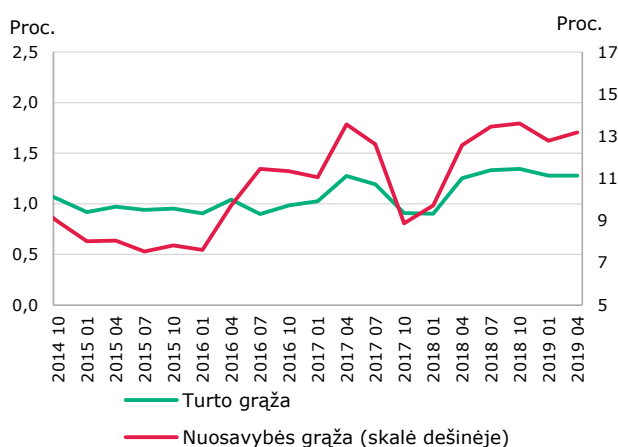
Paslaugų ir komisinių pajamos augo lėčiau. Per metus jos padidėjo 2,5 mln. Eur (3,5 %) – iki 71,9 mln. Eur, išlaidos – 0,1 mln. Eur (0,8 %) – iki 16,4 mln. Eur. Palyginti su ankstesnių keletu metų tempais, tiek paslaugų ir komisinių pajamos, tiek išlaidos nebeaugo tokiu pat sparčiu tempu (anksčiau jo būta dvizenklio). Panašu, kad tam įtakos galėjo turėti ir stabilizavusis bankų kainodara ir daugeliu atvejų nusistovėjusios paslaugų krepšelių kainos gyventojams ir įmonėms.

Administracinės išlaidos didėjo dėl didesnių personalo išlaidų. 2019 m. pirmąjį ketvirtį, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu ketvirčiu, administracinės bankų išlaidos padidėjo 3,9 proc., tai nulėmė išaugusios personalo išlaidos. Pastarosios sudaro 60 proc. visų bankų išlaidų ir nagrinėjamu laikotarpiu padidėjo 4,3 mln. Eur (9,6 %) – iki 48,7 mln. Eur. Viena vertus, bankai, kaip ir kiti rinkos dalyviai, susiduria su kylančio darbo

užmokesčio spaudimu rinkoje, kita vertus, bankų veiklos efektyvinimas ir organizacinių struktūrų optimizavimas yra susijęs ir su darbuotojų mažinimu. Pastaroji aplinkybė trumpuoju laikotarpiu gali nulemti didesnes išlaidas dėl kompensacijų atleidžiamiems darbuotojams. Kitos administracinės bankų išlaidos nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo 1,2 mln. Eur (3,7 %) – iki 31,9 mln. Eur.

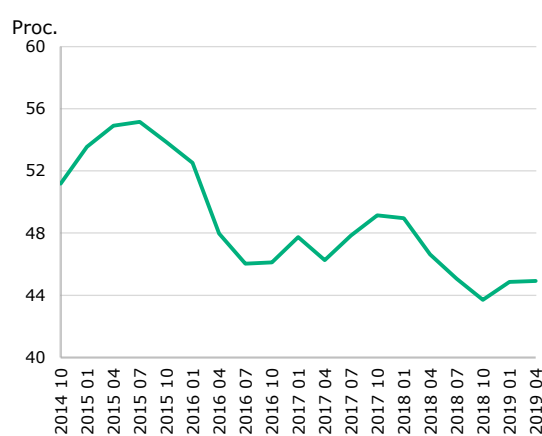
Lietuvos bankų efektyvumas yra vienas didžiausių Europoje. Lietuvoje veikiančių bankų pelningumas pirmąjį ketvirtį vis dar buvo daugmaž panašaus lygio kaip ir anksčiau. Turto grąža šiek tiek ūgtelėjo ir sudarė 1,3 proc. Nuosavybės grąža per metus padidėjo 0,6 proc. p. – iki 13,2 proc. Bankų efektyvumo rodiklis sudarė 44,9 proc. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, Lietuvos bankų sektorius Europos šalių kontekste ir toliau išsiskyrė santykinai geresniu pelningumu – palyginamais Europos bankininkystės institucijos 2018 m. pabaigos duomenimis, Lietuvos bankų sektorius buvo penktas pagal efektyvumą ir jį lenkė tik švedų, norvegų, estų ir bulgarų bankai.

12 pav. Bankų pelningumo rodikliai
(2014 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

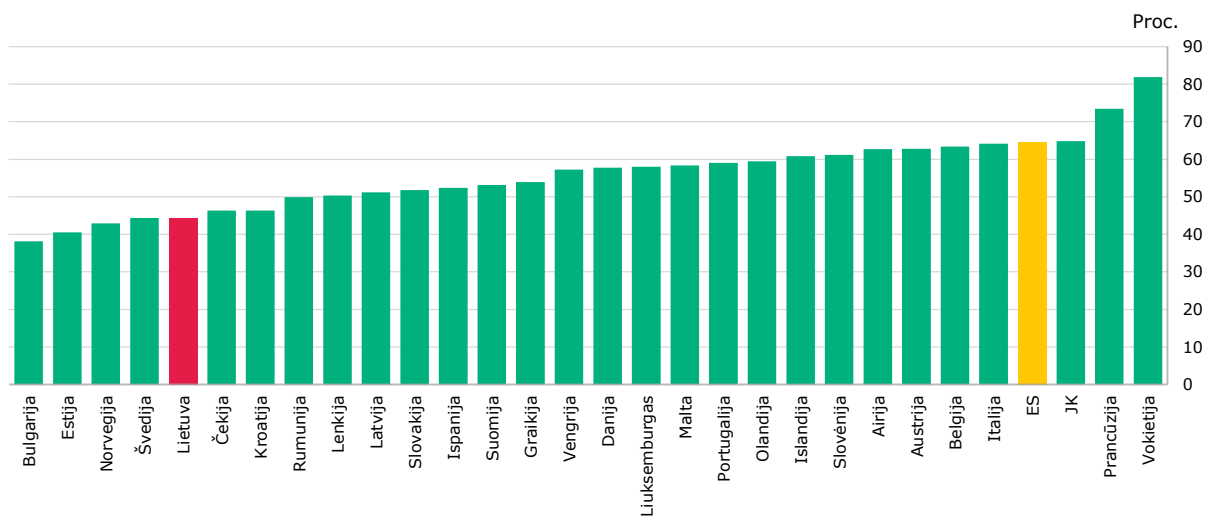
Šaltinis: Lietuvos bankas.

13 pav. Bankų efektyvumo rodiklis (sąnaudų ir pajamų santykis)
(2014 m. spalio 1 d.–2019 m. balandžio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

14 pav. Bankų efektyvumo rodiklis ES
(2018 m. IV ketv.)

Šaltinis: EBA risk dashboard.

REGULIACINĖ APLINKA

VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGA

Daugiausia ginčų vartotojams kyla dėl mokėjimo ir kreditavimo paslaugų. 2019 m. pirmąjį ketvirtį Lietuvos bankas išnagrinėjo 25 tarp vartotojų ir bankų kilusius ginčus. Tai sudarė 19 proc. visų šiuo laikotarpiu išnagrinėtų vartojimo ginčų. Palyginti su 2018 m. pirmuoju ketvirčiu, kai buvo išnagrinėta 17 ginčų, išnagrinėtų vartotojų ir bankų ginčų skaičius padidėjo 47 proc. Septyni vartotojų ir bankų ginčai baigėsi Lietuvos bankui priėmus sprendimus dėl ginčo esmės: vienu atveju vartotojo reikalavimas patenkintas visiškai, vienu – iš dalies, o kitais penkiais atvejais Lietuvos bankas nustatė, kad vartotojų reikalavimai bankams yra nepagrįsti. Minėtus vartotojų naudas priimtus rekomendacinius sprendimus bankai įvykdė. Trys vartotojų ir bankų ginčai buvo baigti šalims susitarus taikiai. Daugiausia ginčų su bankais, kaip įprasta, kilo dėl mokėjimo ir kreditavimo paslaugų: vartotojai prašė netaikyti banko nustatytų įkainių, gražinti į banko sąskaitą neįskaitytas pinigines lėšas, taip pat skundėsi, kad bankai netinkamai vykdo kredito sutartyse įtvirtintus įsipareigojimus.

TEISĖKŪRA

Nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojo Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo pakeitimai, priimti 2018 m. rugsėjo 13 d. Pakeitimais buvo sukonkretinti atvejai, kokia valiuta gali būti suteiktas kreditas, kai jis atitinka kredito užsienio valiuta sutarties apibrėžime nurodytas sąlygas. Kredito davėjams draudžiama teikti kreditą kita valiuta, negu kredito gavėjo gaunamos pajamos arba eurais. Kredito gavėjas, sudaręs kredito užsienio valiuta sutartį, kredito užsienio valiuta sutarties vykdymo metu turi teisę neatlygintinai pakeisti kredito sutarties valiutą į eurus ir, jei susitarta sutarties sudarymo metu, – į valiutą, kuria kredito gavėjas gauna pajamas. Be to, kredito gavėjas turi būti informuojamas apie užsienio valiutos kurso svyravimo riziką.

Vadovaujantis Mokėjimų įstatymo 62 straipsniu bei šį straipsnį įgyvendinančiu Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 03-66 (su vėlesniais pakeitimais) patvirtintomis Tipiškiausių su mokėjimo sąskaita susijusių paslaugų sąrašo sudarymo ir tvarkymo taisyklėmis bei reikalavimais, taikomais informacijos apie komisinį atlyginimą dokumentui ir komisinio atlyginimo ataskaitai, vartotojams turėjo būti pateiktos pirmosios komisinio atlyginimo ataskaitos (už 2018 m. lapkričio ir gruodžio mėn.). Šios su mokėjimo sąskaita susijusios komisinio atlyginimo praėjusių metų ataskaitos vartotojams turės būti teikiamos neatlygintinai kiekvienais kalendoriniais metais ne vėliau kaip iki kiekvienų metų pirmojo ketvirčio pabaigos.

PRIEDAS. PAGRINDINIAI BANKŲ SEKTORIAUS RODIKLIAI

3 lentelė. Pagrindiniai balanso ataskaitos straipsniai

Eil. nr.	Rodiklis	2018 04 01, mln. Eur	2019 01 01, mln. Eur	2019 04 01, mln. Eur	Pokytis per ketvirtį, proc.	Pokytis per metus, proc.
1.	Turtas	26 104,8	28 620,3	28 206,8	-1,4	8,1
1.1.	Skolos vertybiniai popieriai	1 471,2	1 300,9	1 409,3	8,3	-4,2
1.2.	Nuosavybės vertybiniai popieriai	38,3	40,6	121,7	199,9	218,2
1.3.	Išvestinės finansinės priemonės	47,8	82,8	103,2	24,7	116,1
1.4.	Grynieji pinigai	446,7	492,7	441,4	-10,4	-1,2
1.5.	Lėšos centriniuose bankuose	3 533,4	5 978,3	4 929,3	-17,5	39,5
1.6.	Lėšos kredito įstaigose	1 376,3	545,3	880,2	61,4	-36,0
1.7.	Klientams suteiktos paskolos (su lizingu)	18 856,5	19 891,7	19 890,7	0,0	5,5
1.7.1.	Valdžios sektoriaus institucijoms (su lizingu)	443,7	392,7	388,9	-0,9	-12,3
1.7.2.	Kitoms finansų bendrovėms (su lizingu)	124,1	255,9	733,7	186,7	491,3
1.7.3.	Ne finansų bendrovėms (su lizingu)	9 392,5	9 699,6	9 230,9	-4,8	-1,7
1.7.4.	Namų ūkiams (su lizingu)	8 896,2	9 543,6	9 537,2	-0,1	7,2
1.7.4.1.	iš jų paskoloms būstui įsigyti	7 081,9	7 547,5	7 681,8	1,8	8,5
1.8.	Kitos turto pozicijos	334,7	288,0	430,9	49,6	28,7
2.	Įsipareigojimai ir nuosavybė	26 104,8	28 620,3	28 206,8	-1,4	8,1
2.1.	Centrinių bankų indėliai	303,0	188,9	172,6	-8,6	-43,0
2.2.	Įsipareigojimai kredito įstaigoms	2 767,1	2 649,5	1 824,0	-31,2	-34,1
2.3.	Išvestinės finansinės priemonės	42,1	81,9	99,6	21,7	136,6
2.4.	Indėliai	19 791,2	22 274,9	22 473,0	0,9	13,6
2.4.1.	Valdžios sektoriaus institucijų	1 741,3	1 834,1	2 123,9	15,8	22,0
2.4.2.	Kitų finansų bendrovių	606,5	665,1	743,2	11,8	22,6
2.4.3.	Ne finansų bendrovių	5 484,7	6 345,0	6 254,6	-1,4	14,0
2.4.4.	Namų ūkių	11 958,7	13 430,6	13 351,2	-0,6	11,6
2.5.	Išleisti skolos vertybiniai popieriai	20,4	22,2	22,2	0,0	8,7
2.6.	Kitos įsipareigojimų pozicijos	737,4	655,9	1 692,0	158,0	129,5
2.7.	Nuosavybė	2 443,6	2 747,0	1 923,5	-30,0	-21,3

Šaltinis: Lietuvos bankas.

4 lentelė. Pagrindiniai pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai

Eil. nr.	Rodiklis	2018 04 01, mln. Eur	2019 01 01, mln. Eur	2019 04 01, mln. Eur	Pokytis per ketvirtį, proc.	Pokytis per metus, proc.
3.	Einamųjų metų pelnas	83,8	355,8	90,9	–	8,5
3.1.	Grynosios palūkanų pajamos	110,7	469,5	117,0	–	5,7
3.2.	Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos	53,3	227,0	55,6	–	4,4
3.3.	Administracinės išlaidos	77,6	321,4	80,6	–	3,9

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5 lentelė. Kiti bankų veiklos rodikliai

Eil. nr.	Rodiklis	2018 04 01, proc.	2019 01 01, proc.	2019 04 01, proc.	Pokytis per ketvirtį, proc. p.	Pokytis per metus, proc. p.
4.	Kapitalo pakankamumo rodiklis	19,59	18,58	19,74	1,16	0,15
5.	1 lygio kapitalo pakankamumo rodiklis	19,31	18,45	19,51	1,06	0,20
6.	Padengimo likvidžiuoju turtu rodiklis	248,89	254,19	290,58	36,39	41,69
7.	Sverto rodiklis	8,60	7,99	7,64	-0,35	-0,96
8.	Grynoji palūkanų marža	1,66	1,73	1,64	-0,09	-0,02
9.	Turto grąža	1,25	1,27	1,28	0,01	0,03
10.	Nuosavybės grąža	12,58	12,71	13,19	0,48	0,61
11.	Efektyvumo rodiklis	46,63	44,85	44,92	0,07	-1,71
12.	Neveiksnios skolos priemonės	3,15	2,44	2,19	-0,25	-0,97

Šaltinis: Lietuvos bankas.